

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціальної педагогіки
та психології

_____ О.В. Пономаренко

« _____ » _____ 202_

**Соціально-педагогічний захист та підтримка дітей-сиріт та дітей,
позбавлених батьківської опіки**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
заочної (дистанційної) форми здобуття освіти
спеціальності 231 «Соціальна робота»
освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка»

Укладач: Романіченко Н. М. головний спеціаліст відділу профілактичної роботи та оздоровлення Служби у справах дітей Запорізької обласної державної адміністрації

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної педагогіки
та спеціальної освіти

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 202_ р.
Завідувач кафедри соціальної педагогіки та
спеціальної освіти

_____ Н. В. Заверико

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 202_ р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

_____ (підпис)

_____ Козич І.В.
(ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 23 Соціальна робота	Кількість кредитів – 5	Обов'язкова
		Цикл дисциплін професійної підготовки спеціальності
Спеціальність Соціальна робота	Загальна кількість годин – 150	Семестр:
		10 -й
Освітньо-професійна програма Соціальна педагогіка	Змістових модулів – 2	Лекції
		8 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 5	Практичні
		6 год.
		Самостійна робота
		136 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у майбутніх спеціалістів державної моделі правовідносин, пов'язаних з наданням матеріальної, соціальної та правової допомоги дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; формування вміння аналізу правових інститутів права соціального забезпечення; набуття теоретичних знань і практичних навичок у питанні соціального забезпечення дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Завдання:

1) формування цілісного уявлення щодо предмету і специфіки навчального курсу «Соціально-педагогічний захист та підтримка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки»;

2) ознайомлення зі змістом основних нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини у сфері соціального забезпечення та захисту дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

3) ознайомлення з державною моделлю органів виконавчої влади на які покладені повноваження в здійсненні соціального захисту дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

4) підвищення мотивації самостійного оволодіння професійними знаннями, вміннями та навичками;

5) сприяння формуванню гуманістично-орієнтованого професійного світогляду майбутнього спеціаліста з соціальної роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>Результати навчання:</p> <p>Знати основні нормативно-правові аспекти щодо соціального захисту дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа;</p> <p>Визначення основних понять «дитина - сирота», «дитина, позбавлена батьківського піклування», «форми влаштування дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «державні соціальні стандарти для дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «соціальне житло», «наставництво» тощо;</p> <p>Організацію взаємодії зацікавлених органів виконавчої влади, місцевого самоврядування в здійсненні соціального захисту неповнолітніх;</p> <p>Способи кооперації з колегами, праці в колективі;</p> <p>Процедуру і техніку підготовки законодавчих актів в контексті соціальної політики;</p> <p>Розуміти та здійснити першочергові дії по встановленню юридичного статусу;</p> <p>соціальному захисту дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; забезпечити пріоритетні форми виховання; забезпечення соціально-правових гарантій; створення умов для надання психологічної, медичної та педагогічної допомоги, здійснення контролю за станом утримання дітей, вищезазначених категорій в різних формах виховання.</p> <p>Володіти вмінням вибудовувати алгоритм ефективної професійної взаємодії з усіма зацікавленими суб'єктами.</p> <p>Компетентності:</p> <p>Здатність до розуміння та вибору форм в наданні соціально – правового захисту дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;</p> <p>Здатність до виявлення та надання першочергової допомоги дітям – сиротам та дітям, позбавлених батьківського піклування;</p> <p>Здатність до організації і координації роботи, спрямованої на забезпечення державними соціальними стандартами і нормативами дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування</p>	<p>Методи навчання:</p> <p>лекційні методи (лекція-пояснення, лекція-дискусія, тощо);</p> <p>проблемно-пошукові методи (аналіз ситуацій, метод кейсів, обговорення, пошук);</p> <p>Контрольні заходи:</p> <p>тестування;</p> <p>усні та письмові опитування;</p> <p>перевірка письмових робіт студентів (есе, довідки, порівняльні характеристики, реферати, тощо);</p> <p>перевірка доповідей/презентацій, що розкривають певні питання;</p>

Міждисциплінарні зв'язки.

Проблематика курсу «Соціально-педагогічний захист та підтримка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки» базується на таких дисциплінах, як конкретний випадок соціально – правового захисту населення, соціальна психологія, технології соціально-педагогічної діяльності, менеджмент соціально-педагогічної діяльності.

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1.	<p>Тема 1. Огляд законодавства, нормативно-правових актів, що регламентують основні питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.</p> <p>Тема 2. Визначення основних термінів та алгоритму встановлення статусу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа</p> <p>Тема 3. Державні органи виконавчої влади до компетенції яких входить реалізація державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Повноваження вищезазначених органів.</p> <p>Тема 4. Законодавство України про соціальний захист дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.</p> <p>Тема 5. Засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.</p> <p>Тема 6. Розробка і виконання цільових програм з охорони та соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Приклад програм які існують у Запорізькій області.</p>		4
2.	<p>Тема 1. Повне державне забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.</p> <p>Тема 2. Повноваження органів опіки та піклування в здійсненні соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Функції служб у справах дітей.</p> <p>Тема 2. Наставництво.</p> <p>Тема 3. Створення і функціонування закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.</p> <p>Тема 4. Працевлаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа. Оздоровлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.</p> <p>Тема 5. Захист житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Соціальне житло.</p> <p>Тема 6. Грошове забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа.</p> <p>Тема 7. Права та обов'язки законних представників дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, їх права та обов'язки.</p>		4
Разом			6

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1.	Тема 1. Огляд законодавства, нормативно-правових актів, визначення основних термінів щодо регулювання питання в соціально-педагогічному захисті дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа. Тема 2. Складання алгоритму дій по виявленню та встановленню юридичного статусу дитини, позбавленої батьківського піклування.		2
2.	Тема 3. Скласти позов до суду щодо стягнення аліментів з біологічних батьків дитини яка має юридичний статус дитини, позбавленої батьківського піклування, яка перебуває на повному державному забезпеченні. Тема.4. Розробити презентацію на тему «Державні соціальні стандарти для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа».		4
Разом			6

7. Самостійна робота

Зміст самостійної роботи з дисципліни «Соціально-педагогічний захист та підтримка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки» складають:

1. Самостійне опрацювання теоретичних питань курсу.
2. Підготовка до тестових та практичних завдань, опрацювання першоджерел та навчальної літератури.
3. Написання рефератів.
4. Інші форми самостійної роботи.

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1.	Тема 1. Огляд законодавства, нормативно-правових актів, що регламентують основні питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Тема 2. Визначення основних термінів та алгоритму встановлення статусу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа Тема 3. Державні органи виконавчої влади до компетенції яких входить реалізація державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Повноваження вищезазначених органів. Тема 4. Створення і функціонування закладів для дітей-		62

	<p>сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.</p> <p>Тема 5. Засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.</p> <p>Тема 6. Розробка і виконання цільових програм з охорони та соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Приклад програм які існують у Запорізькій області.</p>		
2.	<p>Тема 1. Повне державне забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.</p> <p>Тема 2. Повноваження органів опіки та піклування в здійсненні соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Функції служб у справах дітей.</p> <p>Тема 3. Наставництво.</p> <p>Тема 4. Працевлаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа. Оздоровлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.</p> <p>Тема 5. Захист житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Соціальне житло.</p> <p>Тема 6. Грошове забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа.</p> <p>Тема 7. Права та обов'язки законних представників дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, їх права та обов'язки.</p>		74
Разом			136

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1. Нормативно-правова база щодо забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа	Теоретичне завдання – тестування	Питання для підготовки: Основні поняття та терміни законодавства в сфері захисту прав дітей. Питання перевірки Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»	Тестування передбачає надання відповідей на 20 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	20
	Практичне завдання – 1. План – конспект теоретичної частини курсу. 2.Складання алгоритму дій по виявленню та встановленню юридичного статусу дитини, позбавленої батьківського піклування.	Вимоги до виконання та оформлення: Стислість, конкретика, вміння добору пріоритетів. Завдання має бути виконане у робочому зошиті, скан – копії тексту виконаного завдання надсилається на електронну пошту.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: своєчасність виконання (2 б.); повний обсяг виконання (2 б.); якість виконання навчального завдання (2 б.); самостійність виконання (2 б.); творчий підхід у виконанні (2 б.).	20
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	3			40
Технологія впровадження державних соціальних стандартів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх	Практичне завдання – 1. Скласти позов до суду щодо стягнення аліментів з біологічних батьків дитини яка має юридичний статус дитини, позбавленої батьківського піклування, та	Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане згідно норм діловодства та чинного законодавства	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - актуальність нормам чинного законодавства (2 б.); своєчасність виконання (2 б.); якість порівняння (2 б.); самостійність виконання (2 б.); творчий підхід у виконанні (2 б.).	10

числа.	перебуває на повному державному забезпеченні.			
	2. Розробити презентацію на тему «Державні соціальні стандарти для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа».	Вимоги до виконання та оформлення: Передбачається виконання у вільному стилі (вручну або за допомогою комп'ютерної техніки). Текст виконаного завдання надсилається на електронну пошту	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: своєчасність виконання (2 б.); повний обсяг виконання (2 б.); виділення головного, суттєвого при розкритті теми з висловленням особистого ставлення до проблеми (2 б.) творчий підхід у виконанні (2 б.).	10
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			20

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання – усні та письмові відповіді	Питання для підготовки: Законодавство, нормативно-правові акти, що регламентують основні питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Державні органи виконавчої влади до компетенції яких входить реалізація державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Повноваження органів опіки та піклування в здійсненні соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Функції служб у справах дітей. Наставництво. Працевлаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа. Оздоровлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського	Опитування передбачає надання відповідей на 20 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 1 бал, за наступними критеріями: - правильність відповідей, достатньо глибоке викладення теоретичних понять курсу; - рівень усвідомлення матеріалу та самостійність суджень.	20

		<p>піклування, а також осіб із їх числа. Захист житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа. Соціальне житло. Грошове забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа. Права та обов'язки законних представників дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, їх права та обов'язки.</p>		
	Практичне завдання	<p>Практичне завдання виконується під час проведення заліку. <u>Завдання 1.</u> Розібрати конкретну ситуацію та скласти алгоритм дій по здійсненню соціально-правового захисту дитини-сироти, або дитини, позбавленої батьківського піклування. <u>Завдання 2.</u> Скласти алгоритм дій щодо отримання одноразової допомоги дітям – сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку Мета: визначити вміння використовувати засвоєні теоретичні положення на практиці.</p>	<p>Максимальна кількість балів (по 10 за кожне завдання) нараховується за такими критеріями: - правильне написання (3 б.); - надання повного висвітлення тем (4 б.);</p>	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навч. посіб. 2-е вид., доп. і перероб. Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів, 2017. 246 с.
2. Вайнола Р.Х. Технології соціально-педагогічної роботи : курс лекцій. Київ : КМПУ ім. БМ Грінченка, 2008. 152 с.
3. Капська А., Пеша І. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 232 с.
4. Калениченко Р.А. Системи служб та функції соціальної роботи : навч. посіб. Київ : КиМУ, 2007. 117 с.
5. Манохіна І.В. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування : навчальний посібник. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2012. 276 с.
6. Соціальна робота в Україні : навч. посіб./ І.Д. Зверева та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи / А.Й. Кажока, О.І. Безпалько, Р.Х. Вайнола. Київ : ІЗМН, 2002. 104 с.
2. Безпалько О.В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи : монографія. Київ, 2006.

3. Захист прав дитини в діяльності соціального педагога навчального закладу : метод. реком. / авт. кол. за ред.: Ю. А. Луценка, В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. 73 с.
4. Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту Організація з безпеки та співробітництва у Європі Офіс Координатора діяльності ОБСЄ із питань економіки та довкілля Координатор проектів ОБСЄ в Україні, Модель соціальної підтримки молоді з уразливих соціальних груп, Методичний посібник з надання послуг молоді з уразливих соціальних груп, 2006. С. 85.
5. Модель соціальної підтримки молоді з уразливих соціальних груп : Методичний посібник з надання послуг молоді з уразливих соціальних груп / Н. М. Комарова та ін. Київ, 2006. 53 с.
6. Організація і технологія соціальної роботи з дітьми вулиці / за заг. ред. А.Й. Капської. Київ, 2003.
7. Потопахіна О.М. Соціальний захист дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа. Фенікс 2009, 204 с.
8. Профілактика ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки серед вихованців притулків для неповнолітніх: збірка інформаційних, методичних, ілюстративних матеріалів для спеціалістів / за заг. ред Т.В. Журавель, Т.Л. Лях. К., 2004.

Інформаційні джерела:

1. Конституція України, ВР 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Сімейний Кодекс України, ВР 2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
3. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», ВР, 2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>.
4. Закон України «Про охорону дитинства» ВР, 2001, ст. 142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-п>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 № 226 «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/226-94-п>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2005 № 823 «Про затвердження Порядку надання одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/823-2005-п>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 552 «Деякі питання виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною", оплати послуг із здійснення патронату над дитиною та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримки малих групових будинків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-2019-п>.
9. Наказ Міністерства соціальної політики України від 28.12.2015 № 1256 «Про ведення банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0380-16>.
10. Наказ Міністерства освіти України від 19.06.1996 № 216 «Про затвердження Інструкції про виготовлення і правила користування Єдиним квитком для дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-96>.